

EGYHÁZI, TANÜGYI, TARSADALMI, SZÉPIRODALMI, KÖZMŰVELŐDÉSI, KOZCAZDÁSZATI, IPARÜGYI és ISMERETTERJESZTŐ HAVI KOZLÖNY.

„Omnibus cooperantibus et lectoribus ephemericis — *Igazság* — ad felicem hujus operis evolutionem Benedictionem Apostolicam.”
Romae, 1888, die 21. Maii
XIII. Leo.

ELŐFIZETÉSI DÍJ:

*Egy évre 2 forint 20 kr.; egy a list. cím.
kath. papoknak 10 intentalis elegre.*

Megjelenik havonként egyszer.

SZERKESZTŐSÉG:

Gy.-Ditróban. (Könyvnyomda), hova a lap szel-
lemi részét illető küldemények intézendők.

Kéziratok nem adatnak vissza.

KIADÓHIVATAL:

Gy.-Ditróban, (Könyvnyomda.) hova a lap
magrendelése, előfizetések, a közlendő hirdetések,
reklamtiók stb. küldendők.

Hirdetésdíj: 1 hasábnos gar. sor 2 kr., s 30 kr. helyegül.

LONKAY ANTAL

szül. 1827. szept. 12-én. † 1888. aug. 29-én.

„Inter heterodoxos, nobilissimo testimonio explorationem
fecisti hungarice nationis fidem”. Pius IX.

A magyar katolikus egyháznak s hazának nagy gyásza van. Mély fájdalomat érez, minden helyesen gondolkozó katolikus, ki Istenét, vallását és hazáját igazán szereti. És erre nagy oka van, mert a katolikus ügyek rendithetlen bátorságu s tiszta jellemű hőse — a nagy Lonkay Antal, a tudós és vallásos író, a valódi hazafi, Szent István országában az egyedüli tiszta katolikus napilapnak — a jeles „Magyar Állam”-nak főszerkesztője nincs többé. Négy év-tizeden át fáradtságteljesen, de annál diadalmasabban végzett munka után nyugalomra s jutalomra szólítá az Úr ügyeinek bajnokát, ki az ő harezait harezolá.

Folyó év aug. 29-én szerdán reggel $\frac{3}{4}$ órakor, a halotti szentségek áhitatos felvétele után halt meg Balaton-Füreden, hol neki kedves nyaralója vala a fürdő-idény alatt. Egészséget ment keresni, hogy újult erővel továbbra is folytassa nemes munkáját, s — man felül — csakép volt elintézve. Lonkay halálának híre nagy fájdalommal töltö el az egész kath. világot, elismeréssel szólnak róla még ellenségei is, kik őt életében lapokban és szóval oly sokat rágalmazták. Elismerik ellenségei is, hogy ő nagy szellem volt, kitől tartani lehetett: igen, mert a mihez Lonkay kezdett, annak sikerülnie is kellett. Dolgaira áldást és segedelmet nem az emberek erőtlenségében — hanem Istennél keresett, kitől minden jó adomány jön. — ki bölcseséget ad bőven a hozzá folyamodóknak.

Kipótólhatlan a veszteség, mely Lonkay halával minket ért, de a remény biztat, hogy kik az elesett nagy vezérnek zászlóját a „Magyar Állam”-ot kezükbe ragadták, azok fogadalmukhoz hiven mindent elkövetnek, hogy a nagy elődnek méltó, bátor és következetes utódai legyenek. Adja a jó Isten — kinek ügyét védjük, hogy úgy legyen!

Lonkay Antal 1827-ben szeptember 12-én született Boesköny Mármaros-megyében, hol apja uradalmi főerdős volt. Szülei nagy gonddal s vallásosan nevelték őt s többi testvéreit, minek volt is szép eredménye. Elemi és gymnasiumi osztályait kitűnő sikerrel Mármaros-Szigeten elvégezvén, papi pályára szánta magát s belépett a kegyesrendbe. Már mint növendék-pap — jeles képzettségénél fogva Nagybeeskereken gymm. tanár lett. Itt érte őt 1848. A haza lázas forrongásában ő sem maradhatott tétlen, „a reverendát karddal eszerélte föl, s ki a cingulust becsülettel viselte, úgy lett most tisztí öve polgári és katonai becsületének jelvénye.” Az ifjú klerikus-közhonvédban Perczel Móricz rögtön észrevette a nagy képzettséget s őt segéd-tisztjévé tette 22 éves korában. Mint katona főhadnagy volt s a napi paran-

esokat foghazta. Fájdalman esett lelkéne az egyház helyzete, sokat aggódott, gondolkozott, hogy lehetne ügyét előmozdítani? ... A 48-as zavarok lecsendesülése után megházasodott s elvette a jeles költő Tóth Kálmán húgát Jolán-t, ki találáig örügyala vala; az Ur 3 leány-gyermekkel is áldá meg, kik tekintélyes állásban férjeztek.

Ijn korától fogva folyton dolgozott, írt. Művei részint lapokban, részint könyvekben gazdagítják a magyar irodalmat.

Már az ötvenes évek elején a pogány cultura ellen, melyet Magyarhonban is igyekeztek beplántálni, kelt ki. 1852-ben arany szájú szt. János műveiből fordított görögül a Religioiban. 1853-ban Bartakovics elri csek biztatására lefordítá Cantu C. híres világtörténetét — ezt csak most tudtuk meg, mert nevét soha se írta ki. Ime a bámulandó tevékeny szerénység! 1854-től Budán azután Pesten gym. tanár lett; előadta a magyar nyelv és irodalmat. 1855-ben kiadott Magyar-Ném et nyelvtant. 1856-ban megindítá a jeles „Tanodai Lapok”-at, melyek örök becsütek a tanügyi irodalomban. Volt ellensége elég, mert igazat szólt. Tudta ő jól, hogy veritas odium parit, (Szt. Ágost.) e zezel nem tűrődött. Szükségét látta a még alvó katolikusok szemé! s megindítá 1859-ben az „Idők Tanúja” politikai napi lapot, melynek címét 1870-ben „Magyar Állam”-ra változtatta, oktatni akarván a magyart, milyenek kell lennie szt. István magyar államának minden tekintetben. 1872-ben a „Tanodai Lapok”-at beszüntette, mert a magyar nem kedveli azt ami jó s a miből okulhat — hanem kell neki „liberalis (?) vallástalan, istentagadó lap”. Az egyház és hazának Lonkay a „M. Állam”-mal sokat használt; ezel örök emléket s áldást érdemelt ki. 1877-ben tette első római útját. Nemsokára arany-sarkatjus vitéz, Nagy szt. Gergely-rend lovagja és szt. Sylvester-rend kommen-

datora lett. IX. Pius pápa többször dicséző levelekkel is tüntette ki, nem különben XIII. Leo is. Lonkaynak köszönhetjük a magyar kath. hirlap-irodalom megteremtését, mert előtte senki sem fogott hozzá; ő mindvégig állhatatos volt s szorgalma őt föl-emelá a dicső: Venilott, Margott, Görres, Montalembet, De Maistre és Toequenville köze.

Lonkai lapjával sokat hódított, mert magyarul megmondta az igazats innen van az, hogy a többi katolikus lap rendre bukkolt, ha vele vetélkedni kezdett. Ő pendité s ismerteté meg először hazánkban Don Bosco intézményét a Salesianum-rendet s ő vala az, ki által e sorok írója a rendbe juthatott, s vele megismerkedhetett. Vajha az ő ohajára e rend intézményét hazánkban meghonosíthatnók, mint ő azt többször nekem írás a módozatokat megmutatá. Sokat, sokat tette s milködött Lonkay s hisszik, hogy fáradsalmainak eredményei sokban állandók lesznek, ha utódai az ő szellemében haladnak.

Élete a keresztény katolikus ember mintája volt. Az officium B. M. V. naponta buzgón végezte, gyakran gyónt s áldozott, mert tudta, hogy ki az Ur parancsát megtartja, azt az Ur is megtartja s megsegíti mindenben. Olyan volt halála mint élete — esendes, boldog. Temetése B. Fűreden ang. 31 én ment végbe, a gyászszertartást díszes segédlettel óriási részvét mellett Pribék István közszépmi felszentelt püspök végezte.

Temetést a földhöz közel fekvő Aesárd falu kis temetőjé-be helyezték el a feltámadás nagy napjáig.

Gyászoljuk a nagy férfit, de a keresztények gyászával. Kérjük Isten: adjon örök üdvösséget annak, ki egyháza s hazájáért oly sokat fáradt. Leljen üdvöt lelke fenn, s viruljon köztünk kedves emlékezete!

Te pedig, kinek földi pályáját

Koszorúzza Isten és király;

Nagy szellem! élni fogsz e hazában

TÁRCZA.

Államcsinek.

(Vége.)

Illőben következmény az elsőből. Maga a látható mindenség, minden kis lényével és a benne előforduló legkisebb tényvel nem egyéb, mint az ok és okozatok szoros láncolata.

Magának az erkölcsiségnek elvekből kell kiindulnia. De maga az erkölcsiség önmagának alapelve nem lehet, mert ő már, mint elv, egy mást tételez fel, melyből kifejldnie kell s ezen elv esakis a vallás lehet, mely ismét mint tan, mint oki elv alapját Istenben bírja vagyis: valóságos esztelenség erkölcsiségét követelni ott, hol vallás nines. Mert ez kell, hogy alapja legyen a másíknak. Vallás nélkül az erkölcsös ember élete, ha már így lehetne nevezni, alap nélküli építet, s maga az ember olyan, mint a holt-tenger mellett termő alma, mely kívül ragyogó szép szímmel bír, de ha megérinted, mint a hanna összeomlik kezében, nines ereje. Maga a társadalom pedig egy szép szemfedővel behorított élő-halott, melyet megnézni maguk a szemfedő vevői sem mernek: melyet megmozdítani nem szabad, nehogy hirtelen éltre ébredjen. De a melyet az isteni gondviselő kéz biztosan fel fog lebbenteni, hogy az állam maga lássa meg miképp gyilkolta meg magát, mily rothadás rejlik a szép szemfedő alatt. S az alapjában felforgatott állam,

késérten fog meggyőződni, hogy mikor a népnek szemét be-küti, azt megcsalta: tulajdonképen önmaga ellen emelte felgyilkoló kezét. Csakhogy az állam ezt kívüni oly egyénekkel, kik már megerősöltek meggyőződéseikben, bajosan látta, s hogy a dolognak elejét vegye a legjobb tervet gondolta ki t. i. saját szellemében képezni az embereket, mert jól tudta, hogy a melyik fél neveli az egyéneket, azéi. Azon ürügy alatt, hogy a nevelés igen szíven fekszik először a segítség-adásnak szép szímmel egy kis beavatkozást szerzett magának a nevelésre nézve, később jobban felbátorodva, jogot formált; azután előállott, mint mindenható állam-hatalom azon elvével: hogy neki föltétlen joga van mindenhez, mi omnipotentiaja körében van, s így az iskolákra is rátette kezét, hogy legjobb szándéka szerint az állam minden egyedet megszabadítván az egyház nyilgétől, a felvilágosodás magasztos esarnokába bevezessen. S ez újból egy igen nevezetes államsin, mert megsértette az egyházat, megrabolta önmagát, pedig látá, midőn az egyházat megszerította: egy szólván meggátolta isteni küldetésének teljesítésében, mely a tanítást egyedül kötelességévé tette, hogy ő magának oly egyéneket képezett és képez, kik önmaguk forgatják fel azt, s győzik meg az omnipotentiás urat arról, hogy egyházmuk nélkül femállani, vagyis vallás nélkül nem lehet.

Rátette tehát kezét az iskolára. Kívette a gyermekeket anyja karjai közül s a gonosz indulatokkal eltelt mostoha anya nevelése alatt hogy elfásult, azon esodálkozni nem lehet. Valaki talán esodálkozni nézetemen. Senki se ütközék meg, mert én azon elvből indulk ki, hogy Krisztus az egyház szolgáinak mondotta: „ehemvén tanítsatok meg minden nemzeteket”, és nem az állam szolgáinak, s pedig mint Isten, kinek minden jól kellett tudnia, tehát azt is tudta, hogy melyik végezheti jobban,

Bár elföd a rideg sírhomály. . . .
Viraszón sírod fölött
Az örök fény s béke anyala,
Míg feltűnik a dicső
Föltámadás öröm-hajnala!

Bourdeaux F. Olivier.

Társadalmi betegségek.

III.

(Folytatás.)

A kereszténység az emberiség, a lélek vallása. Minden egyéb a test, a helység vallása, ugynevezett klimatikus vallás.

A kereszténység szabadságot adott minden embernek, s szabad társadalmat alkotott.

A mi társadalmunk a kereszténység szelleménye, a kereszténység alkotása, melyet az erkölcsi és szellemi egység kapcsa tart össze.

A társadalom összes szervezete, formája, mozzanata, civilizációja, kultúrája, összes alkotása, lénye, élete, fejlődési képessége a kereszténységben bírja létokát és életbiztosítókát.

A kereszténység az, mely az emberi természetnek megfelelő fejlődés elé állítja és tereli a közéletet, melyet ő az egyéneknek egy-egy hitközégségbe való egyesítése által a társadalmi szervezet formájába rendezett. Kereszténység nélkül és azon kívül nincs társadalom.

A hol és mihelyt pedig akár a társadalmat alkotó kereszténységben általában, akár az azt összetartó erkölcsi és szellemi egységben részben esorba ejtjük, vagyis a kapocs meg lazul megszakadunk: azonnal a társadalmi élet szervein körültek, bajok, lázas betegségek rohamok, emésztő, gyöttrő fájdal

mak és az enyészet előpostái jelentkeznek. Mint szű, a kereszténység életfájának gyökerein rágódnak, mint rozsdá, a társadalmat összetartó erkölcsi és szellemi egység kapcsát emésztik, tehát a társadalmi életrend felforgatására törnek, az ősös emberiség élete ellen irányított összeesküvést, bűnös merényletet követnek el mindazok, kik akár öntudatosan, akár vétkes tudatlansággal az emberiség Istenével, vallásával, moráljával, szabadságával, szabad társadalmi élet szervezetével, civilizációjával, kultur-eszméivel, a főkélyesedés felé hajló nemes törekvésével ellentétes cselekedetekre vetemednek.

A kereszténység eszméje az egész embert, tehát nem elkülönítve csak a lelket vagy csak a testet, — öleli fel.

Igy az egyházi hatalmat úgy, mint a világot az egy közös forrásra Istenre vivén vissza, a rossz, gonosz cselekmény bármelyik hatalom ellen követtessek el, akár a test vagy lélek, akár a világi, vagy egyházi hatalom ellen nyilvánuljon egyképen kárhóztatandónak, a közerkölcsi érzületre felháborítónak, s az összes világ-társadalomra általában úgy, mint a kis társadalomra: a községi vagy családi életre nézve sértőnek tartja, ítéli és nyilvánítja.

Ez a kereszténység és keresztény társadalom fogalmának és egyházhoz való viszonyának természetes folyamánya és követelése.

Imen van, hogy a keresztény jogérzet egyképen felháborodik a trónok és oltárok ellen elkövetett merényletek fölött úgy, mint a győri sikkasztók és a párhaj-lovagok társadalomellenes bűnecselekménye fölött.

A nagy társadalom testén ejtett s naponta megújuló sebek pedig annál vérzőbbek, ha tapasztaljuk, hogy az igazságszolgáltatás keze sokszor nem várt körülmények és események összejátszása által nem súlyosodhatik megérdemelt módon és mértékben a bűnösökre.

ha az állam tehetné volna ezt legjobban, ennek kellett volna mondania. De nem neki mondotta, tehát semmi joga hozzá.

Hogy az iskola az egyházhöz tartozik, onnan is kiténik, hogy a legfőbb eszköz annak kell kezében tartania, melyeknek küldetése a legfőbb ezél elérését eszközölni s ha egy legfőbb ezél elismernek, lehetetlen, hogy az más legyen, mint: ez élet beesületes lelése után örökre boldognak lenni. E ezél maga az Isten tünze ki, annak elérésére az eszközök az egyházban vannak letéteményezve. O általa: melyek közé kell hogy tartozzék a nevelés, mert ennek feladata úgy nevelni az embert, hogy rendeltetését elérje.

Az embert Isten teremtette, legelső joga tehát az emberhez Istennek van, ezen jogot örök megbízatás folytán az egyház örökölte, legelsőbben tehát az embernek az egyházé kell, hogy legyen, vagyis legelsőbben magáéva teni az embert az egyháznak van joga, az ő és az állam érdekében, mert ha az egyház nem képezi ki az embert úgy, hogy örök rendeltetésének megfeleljen, akkor azon ezélnak sem felelhet meg, melyet az állam követel meg tőle. Valamint azt, hogy emberek vagyunk a léleknek köszönjük, úgy azt, hogy rendeltetésünknek megfelelő társadalmi egyének lehetünk, a vallásnak köszönhetjük. Hyeenkké teni az embereket csak az egyház képes, tehát a képességnek megfelelő jog is az övé kell hogy legyen.

E tudatban harezolt mindig egyházunk és fog is harezolni mindaddig, míg ember lesz e földön s ezen anon possunt in usum nem szabad megütközni, mert ő midőn ezt teszi, csak isteni küldetéséből folyó elvéhez hűséges.

Maga az állam is megütközött az egyház ezen mindennit egyöntetű characteres ellenállásán, ünzetlenségén, s mert a nevelésnek eredményéül napfényre került tapasztalatok is arról

győzték meg: legalább még most lehetetlen az egyház nélkül nevelni, engedni kezdett, de minő engedés az, mely megköti a kezét, hogy eddig és ne tovább, így és nem máskép. Ennek oka az, hogy az állam nem tudja fejéből kiverni azon gondolatát: én emberekből állok, enyém az ember, belőlük élek, hogy bízzam tehát nevelését másra. Furesz is, hogy én azt az ételt, melyből élek ragassam meg előbb mással.

Pedig úgy van az egyház, mint minden államok közös anyja: rág mindeniknek, vagyis felneveli, idonítja, kiképezi az egyéneket s így adja át nekik, hogy könnyebben bánhassanak velük, mert ez kötelessége, s mert jól tudja, hogy ők csak így élhetnek. Továbbá az államnak föltétlenül minden utógondolat nélkül kellene bízni a egyházban, hiszen ez elveit előtte tartja s tudhatná, mindig mily ünzetlenül működött és működik, hogy boldog lehessen.

Az állam azonban nem egy könnyen adja meg magát, látja ugyan helytelen és küző sikertelen működését s most is azt gondolja, hogy neki van igaza, csakhogy szándéka megvalósításánál nem helyesen járt el, mert meg kellett volna gondolnia, hogy szétverni a nyáját és lefoglalni, míg erős pástörök vannak mellette, nagyon bajos, míg ha a pástör eltávolítottak, akkor már könnyű bámi a nyájjal, azért ez utóbbi szándékát kell valósítani.

Előzte ugyan sok helyen a nevelés mestereit a szerzeteseket, ha nem is mind, legalább a nevezetesebbeket, az egyházi javakat kezébe vette, sok helyen, sőt nálunk is már lehet hallani nyilatkozatokat, nemesak beszélgetéseink közben, hanem még országgyűléseinken is ezek ellen. Mindezeknek pedig ezélna nem egyéb, mint elvenni a kedvet embereinktől pástörre lemi, megakadályozni az iskolák fenntartását, folytonos üldözés és

A győri 40,000 frtnyi árva pénzek elikkasztóira hozott ítélet alkalmából a „M. Á.” megjegyzésre méltóan írja, hogy azon eset, melylyel még nem zárult le a rendszeressé vált sikkasztások sora, példán a k nagyon sokat ér: „mert ki tudja, hogy ebben a mi roszul, nagyon roszul igazgatott országunkban a győri példára hány vármegyei vagy városi oldalszobán támad egyszerre erős nyílalás. S hány polgármester, alispán, számvevő, pénztárnok, ellenőr, árvaszéki elnök, ülnök, jegyző és tiszti ügyész szalad a pénztárhoz, könyvekhez, lajstromokhoz, aktaesemőkhöz, hogy utána járjon, nem út-e véletlenül ő bele is a győri menyőkö?” — Hát a községi bírák, jegyzők, pénztárnokok, kollektorok ezeket hallva, vajjon nem vetnek-e számat magunkkal a rájuk bízott közbizony iránt? „Hiszen tudva levő dolog — azt írja idézett lap, — hogy alig van vármegye vagy város — s mondhatók község, — melynek feje fölött az árvák, közalapítványok, közjüvedelmi, majorsági, vagy közmunkák pénze miatt kisebb-nagyobb Demokles-kardok ne függjenek, mindenestre nem hajszálon, hanem ellenkezőleg meglehetősen erős zsinoron.”

A példának jó és rosz tekintetben meg van a vonzó hatása. A győri sikkasztókat is ki tudná megmondani, minő felsőbb és mészka sikkasztási példák bátorították vezetés lépéseik elkövetésére? S még bizonyára nekik is fognak lenni utána-zóik, de az is igaz, hogy, ha az őket utóért példás büntetés hatása el is mosódik lassan-lassan, de mégis sokat el fog riasztani hasonló kísérletezősektől.

Mert ma, míg a szó elrepül, addig a példának meg van legalább a maguk körükben a kimaradhatatlan hatása.

Már e felhozott eset elég szomorú és élénk bizonyíték arra, hogy minden hasonló esemény egy-egy megújuló vérző seb a társadalom testén, merénylet a társadalmi rend és kereszténység eszméje ellen, szennyfolt és emésztő rozsda az er-

küleség és szellemi képzettség arany lémezán, mely az egyede-
ket a társadalom egységébe összetűzni van hivatva.

IV.

Aki valamit az emberiség fejlődési történelméről valaha hallott, olvasott, s ahhoz bár bomlányosan is bármilyen keveset könyvit, az nem vonhatja kétségbe a kereszténység szellemének teremtő erejét, régen való hatalmát, civilizáló képességét, szív és észképző befolyását az emberiségre nézve. Nincs, nem lehet az emberiség életének egyetlen felsőbb, nemesebb, magasabb és eszményibb mozzanata, melynek e szellem ne adna életet, erőt és létjogot.

Mindenki, aki e szellemben nem mozog, nem munkál, az rombol és szétszór. Minden emberi törekedés, mely nem a kereszténység szellemében történik, áldástalan és muló, mint a füst és pára.

Véres verjétektől izzad a földmives napbarutott arca. A sok fáradság és éjnapi nehéz munka csaknem oly mély hozordákát szántott már arczán, mint fényesre csiszolt ekéjének vasa sok ügygyel-bajjal mulvett szántóföldjén. Hátá már meggürbödött a sok teher, nyomor és igavonás alatt. Nagyobb gond fordít marhájára, mint saját lelkére. Nagyobb fáradsággal ápolja, gondozza marháját, mint gyermekeit. Csaknem élet-halál harcot vív: küzd csaknem az esztelenségig minden erejéből a létért.

De a vetéseket az eretek elpusztítják, a fagyos szelek elfonnyasztják, a téli méteres hó lepárolja. Majd a ragya megfűti, a víz kiöli, elhásítja, a jég elveri stb. Az aratás roszul út ki. Keves a kéve és kalongya a földken. A kalongya roszul eresz. A kevés szemes gabona még vetni sem elég. Hát a fölbb tagból álló család mit eszik? A pityókának is rosz termése van. Az is elrothadt vagy a kemény tél fagya elrontotta. Nincs miől élni, adót, esélédet, róvatokat, kamatokat fizetni.

megvetés által megakadályozni pásztoraink működését, hogy így lassanként pásztorok nélkül maradván, a nyágra az állam szabadon rá tehesse kezét. Oh, de ez ugy látszik, mintha csak rágalom, vád volna, hiszen utjabban is nem szép jelét adá-e szeretetének, melylyel az alsóbb papság anyagi helyzetén segíteni akart. S ez egy újabb politikai fogás, esin, mert ez által a szabad egyház szorgait megkötni akarja, vagyis az egyházat szolgálatára le akarja kötni, hogy kezébe tartsa a mint neki tetszik, azt gondolván, hogy ezen szorgák bérénecek, kik csak pénzért azok amik, és nem hivatásból. Megengedem, hogy Isten különös tervéből lehetnek ilyenek is, de e pályakülönösen az, melyre hivatás kell, s midőn bérénezei elszaporodnak, sokkal nagyobb hivatással bírókat támaszt Isten. (Nekem legalább így állami kézből nagyobb fizetésre jobb anyagi helyzetre nincs semmi kilátásom.)

Uram! Ezeket akarom beesés türelmük mellett előadni, mint államesineket, melyekkel megmutatán az államok istentelen szándékait egyházunkkal és egyáltalában a vallással szemben. Nem akarom a meggyőződést ráerőszakolni senkire e szabad korszakban, de én úgy hiszem, az egyháznak ilyen gondolkodásaiba beleegyeznek az emberiség nagy része. Valóban e kor az egyháza nézve a megpróbáltatások kora. Számalommal nézem az emberek, államok istentelen működését vele szemben, mert jól tudom, hogy vele van legyőzhetlen isteni üdvözítője, jól tudom, hogy az egész mindenséget oly bőlesen vezetű isteni gondviselés őrökdi felette, mely e viharból megtisztultan, megiffodva, megerősödvé fel fogja emelni. Előre lehet szemlélni jövőndő diadalát egyházunknak: a megpróbáltatások e kora jövőndő diesőségének bizonyítéka leend.

A gyermek bizalma.

— Németből egy névtelen szerző után. —

Már alkonyul, a kápolnában
S közsékeivel csend és nyugod,
Csak a közséiben egygyalán
Áll egy ártatlan kis léány

Az utáchoz szepesre lépetel,
Kézd imáncz esztél,
Ez egyházi gyermek-szemével
Tekint a Megszűlt jéle.

A jó szűrek, kik ül néreltek,
Egy ízben ezt hasták elő:
„Atyád csak utca tést! Néreltek,
Imázz, hogy visszatérjen ű!”

A léányka e szót meggyegzte,
S mélyen kezdte azieba —
Ez szent külsémből ma este
Bizalmasan jött el ide.

Minden nyugodalom, néma szűnt itt...
A kis léány homaroz,
Levél kis mély esztél,
Ez az utárcz feloson.

Éntekéjét kisik muljón
A tabernaculum jéle
Ferdijón a apjánú kopogtat,
Süged: „Jézusám, itt vagy-e?”

Csend van, csak a falak küldik azét,
Mint távol riesz hangot, szűnt:
A léányka vár a kopogtat ismét
Miközben is hieda Véd.

De a kis léány szelid szarvca,
Csend ul, s az utárcz ajtaján
Fűlél kopogtat: nem akarja
Meghallgatni az Ur talán?

Jézusám, itt vagy-e? A léányka
Bűzökben, janzszalón
Ismétlé ezt fűgyle, várn,
Hobár eddig mind hozszalón.

De még se! Ma olyan szelidén
Hangzik belől a istentelen,
Miből tenesz fualma: „Isten
Vagyok, mit akarsz gyermekem?”

S a léányka így csenge rágyón:
„Tévedt ő utca talán,
Hogy Téged ő is úgy muljón,
Miből ő is kedve vanma?”

„Oh, gyermek szent eszszoklásán,
Hogy így szűldél Istenet?
Melyez szűrdé ríjzszalón:
Nem áll ottan az Ur nekéd?”

A léányka az Utál megálde,
Siet Játzszalónához:
Bíjzszalónnyal szűll apomában,
Kül az Ur küldött szűlléhez.

Csak egyházi nap van azóta,
S megett, amézt eszedett:
A léányka imájo meggyalotta
Ede utjának az ept...?)

Ember György.

*) Történt 1871-ben egy irloni ünnevtünetészen.

A ruházat, a lábbelire való se járja ki. Van panasz, zúgolódás, sóhajtozás, obégetás, jajgatás minden felé, mindenhol, minden lépten-nyomon.

Igy megy ez az iparos osztálynál. Pang a kereskedés. Nincs kelendősege az ipar-cikkeknek. Nincs forgalom, nimesen ára semminék.

Igy megy ez a napszamos osztály sorsa. Ezer nyomor, ezer vesztődés mindenütt és mindenfelé. Vergődés az egész élet.

Nem hoz semmit az ipar, nem a földművelés, nem a marlatenyésztés, nem a kereskedés. Ezer és ezer panasz minden felől.

Igen, és hasonló végtelen panaszok sora és áramlata hullámzik át a társadalom minden rétegein, minden osztályán. Az utolsó napszamostól fölfelé a legfelsőbb tisztviselőig mindenki a létért való küzdelem kisebb-nagyobb nyomásának érzete alatt nyög és lélelzik.

Ritka szerencsés és jól imádkozott az. — kevés ma azok száma, kik meg vannak elégedve sorsukkal. Ugy van.

S míg ez egyfelől nyugtalan emberi természetünkben s itt e földön kielégítést és nyugtot nem találó szívünk felől sűrű vágyaiban rejlik: addig vajmi kevesen vannak azok, kik őszintén a mai társadalmat sújtó esapások, nyomorok és megnehezült életviszonyok forrásaira és okaira gondolnak vagy éppen azok fölött komolyabban elmélkednek.

Igen keveseknek jut eszébe, hogy mindenek fölött mimm est necessarium, egy a szükséges: keressétek mindenek fölött az Isten országát és az Ő igazságát, a többiek mind hozzá adhatnak nektek.

Amint kéri és keresik az emberek, úgy vesztik el. A milyenek az emberek a minden adományok szerzője, teremtője és adója az Isten iránt, olyanok az adományok, áldások, termények. Sőt sokkal jobbak az adományok, mint az elismerés, hálaadás az elvett jókért.

Míg az emberek Istennel kezdték és végezték munkájukat, sok másképen volt.

Míg az ekeszarvánál, a tarlóban, a műhelyekben, a hivatali irodákban, a törvény és igazság esarnokaiban, istentörölások, vallás- és erkölcs-ellenes beszédek, az erkölcsi érzetet és hiteltel meggyőződést sértő gúnyolódások szomorú divattá és köznapiassá nem váltak, bizony sok másképen volt társadalmi életünkben.

Mikor a kereszmák és mulató helyek még vasárnap és ünnepepekokon is tele, a templomok üresen vannak: mióta honleányaink és matronáink háli ruháikat és köntüseiket még váltóra is kiállítatják, csakhoggy egy élite-házból el ne maradjanak, vagy nehogy esetleg valaki könnyesebben jelenjék meg ott, mint ők: azóta bizony más alakban ragyogja át és vissza a magyar társadalmi életet az annak egéről leragyogó nap.

Aztán mégis panaszkodunk, esodálkozunk, jajgatunk, hogy megnehezült felettünk az idők járása, inség, nyomor, ezer esapás és veszély dul sorainkban. Vajjon nem mi vagyunk-e ekép okai a társadalmi bajok és betegeségeknek? Próbáljuk meg csak mi magunkat megváltoztatni és jobbakká lenni s tapasztalni fogjuk, hogy bajaink is enyhülni, s dolgaink is javulni fognak.

(Folyt. köv.)

TANÜGY.

A tanulók oktatása az isteni tiszteltet gyakorlására.

(Folytatás 1887-é. 183. lap.)

A benső áhítatosság felébresztésének 2-lik eszköze abban áll, miszerint az ember legalább is átható intentio virtualisszámdekkel, hoggy Istent imádni fogja, figyeljen annak értelmére és jelentőségére amit a pap az oltárnál tesz, főképp pedig a fő-részeknek: az Ur-

felmutatás és áldozás jelentőségére. Ez utóbbi különösen a kezdőkkel szemben veendő figyelembe; egyrészt, mivel ezekkel szemben meg kell elégedni azzal is, ha legalább a legfontosabbat tudják a gyermekek; másrészt nevelésitanilag egészen helytelen volna, ha a hitoktató a szent misében előforduló eselekmények magyarázatát oly későre fogyna, mikor már a tanulók annak értelmét és jelentőségét tökéletesen fel fogni úgy is képesek volnának.

Bármily hiányos is az, amit 8—9 éves gyermekekkel közhelhet a hitoktató, mégis már az is sok, ha nekik az isteni szeretet e nagy titkáról bár némi helyes ismeretet nyújthat, melyből hívő lelkek sejtethi már, mily fontos és egyszerű a szent misé-áldozat, s mennyire kell mindenkinék, ki azon jelen van, törekednie, hoggy a kegyes Jézusnak örömét szerezzen, ki irántunk való véghetetlen szeretetéből embré lett, meghalt és a szent misében e szeretetét naponta megújítja. Legalább emnyit a kezdő tanulóknak is el lehet mondani, mert számukra a hitnek történelmi alakba öntött főigazságai szolgálnak tantárgyul: s ezen igazságok alapul vétetvén föl, nem is nehéz a gyermekeket arra megtanítani, ami a szent ténykedések jelentőségének némi ismeretére, különösen az Urfelmutatás és áldozásra szükséges.

Mondja el tehát a hitelmező a gyermekeknek, hoggy Jézus a szent misében saját magát áldozza föl valóban, azért gondoljanak Jézusra, gondolják meg, mit tett értünk? Főléleszes itt mondanunk, hoggy 8—9 éves gyermekek előtt a szent misé-áldozatban előforduló szavakkal és eselekményekkel kapcsolatban álló s itt előadott ténykedéseket és igazságokat csak általánosan lehet felemlíteni. Ezeknek közelebbi megfontolása a szent misé alatt való benső áhítat harmindek fokánál fordul elő és csak az értebbek koru gyermekek-nél lehet s kell erre törekedniük, és így őket az elmélkedő ima első elemeibe bevezetni.

A hitelmező igen leküti a gyermekek figyelmét, ha pl. következőké magyarázza meg a szent misét:

A jó Isten teremtette az embert, és azt akarta, hoggy örökké boldog legyen parancsai megtartása által; de az ember ezeket nem tartotta meg, vétkezett és szerenségtelenné lett, (Introitustól Kyrie eleisonig.) — Azonban az Isten megkönnyírlt az emberi nemet és egyetlen fiát küldé e világra, hoggy azt a bűntől megszabadítsa s ismét boldoggá tegye. Az Isten fia emberré lett és Betlehemben egy istállóban született. Születésekor az aynyalok diszénekét zengedeztek Istennek, a jámbor pásztorkok pedig és a három szent király: Gáspár, Menyhárt és Boldizsár imádtá a kis Jézust, ki Isten és ember is. Ugyanezen Jézus az emberekért, kiket mindenek fölött szeret, menyvit Atyját kérte, s őket megtanította arra, mit kell tenniük, hoggy örökké boldogok legyenek. (Kyrie eleisonól Credoig.) — Sőt Jézus kimondhatott sok szenvedett értünk, a mi bűneinkért: megostoroztatott, tüvissel koronáztatott, felfeszítettet és a kereszten meghalt, hoggy minden ember üdvözüljön. (Credotól Consecratioig.) — Azonban harmin napra feltámadott halottaitól imétt s tanítványainak megjelent; és feltámadása után 40 napra ismét felment az égbe, a honnan jött. A kenyér ostantya és bor megszentelése és átváltoztatása után u. a. Jézus van jelen az oltáron esodás módon, istenséggel és emberséggel, ki a kereszten függött: ugyanazon vér, mely a kereszten folyt, s itt az embereket épp úgy szereti és üdvözíti, mint a kereszten. Bár az oltáron mi ez életben testi szemcinkkel nem láthatjuk őt úgy, amint valóban van, mindazonáltal a szent ostantya és bor — a pap átváltoztató szavai után, melyek isteni erejűek, mert Jézus adta szájába, — valóban Jézus egészen. Ő maga mondta, hoggy jelen van ott és szivesen idöz az emberek-nél, mert nagyon szeret minket. Midőn tehát a pap az ostantyával és kehelylyel Jézust felmutatja és erre a ministrans jeládsul esenget, mindenkinék tédre kell borulnia és az édes Jézust, ki értünk oly esodott tett, hoggy a kenyér és borban elrejtőzve, megjelenik: imádnia s nagyon szeretnie kell, úgy, amint Ő szeret minket. A szent áldozáskor a ministrans imétt esenget (3-szor) s a pappal együtt mindnyájan 3-szor verik mellüket alázatosság jeléül.

hogy nem vagyunk móltók, miszerint az Isten hozzánk jöjjön; a midőn a pap a Jézus testét magához veszi, akkor mindenki óhajtson Jézust szívében bírni, hogy Ő kegyelmével megzabolgálgatson s üdvözítsen. (Consecratiótól végig.)

Ha a gyermekek annyira vannak oktatva, hogy a fennebb adott értelemben a pap ténykedéseivel foglalkozna s ez által vele mintegy egyesülnek, vagy legalább az átváltozás és áldozás jelentőségére s a többiben is az áldozó pap ténykedéseire, mint oly szent eszelekményre, melylyel Isten dicsőítették, figyelnek: akkor a szent mise alatt való benső áhitatnak eljutott második fokának kezdőtére; s ha még ezen áll, az egyes eszelekményeknél rövid, betanult imákat is mondhatnak, akkor már a szent mise alatti áhitat harmadik fokát érik el.

A benső áhitatosság felébresztésének 3-i k eszköze abban áll, hogy az ember azon szándékkal, miszerint a szent mise alatt Istent dicsőítse, a szent mise-áldozat titkairól, az isteni tükökelyek vagy pedig ezek egyik vagy másikáról — különösen Jézus kinszenvedéséről vagy ennek egyes részeiről áhitatosan elmélkedik, vagy Istenhez fölemelkedni szóbeli imával törekszik. Emellett azonban azon is legyen az ember, hogy a szent mise főrészeire, különösen pedig az átváltozás-és áldozásra ügyeljen. Ámár a szent mise hallgatására elegendő ugyan, ha az áldozó papjal csak általában egyesülünk is az által, hogy a szent mise kezdetén implicite vagy explicite azon szándékokat költjük föl magunkban, miszerint az áldozatot a pap kezei által Istennek fölajánljuk, az után pedig bármennyű imákat mondunk, melyek a szent misével semmi szorosabb összefüggésben nincsenek: de mégis sokkal tökéletesebb, ha nem csak általában, de külön imáinkban is esatlakozunk a paphoz és a szent mise metétét követjük. Erre kell a hitelenzőnek is buzdítani növendékeit s oktatni: hogyan es miképen esatlakozhatunk alkalmas imákkal különösen is a szent áldozathoz? egy uttal meglatározván azt is, mit kell a gyermekeknek a szent mise részei alatt imádkozniuk. Például: a lépés-álmánál bánatot és fájdalomat kell lelkünkben felkelteni azon szándékkal, hogy ezen vagy ama bánat eszelekedtük s jövőre különösen kerülni fogjuk. „Kirie eleison“ kor egy „Mi atyánk“ ot mondjanak azon kegyelemért, hogy valóban keresztény életet élhessenek: — Evangélium-és Credonál a „Hiszek egy Isten“ és „Mi atyánk“ ot azon kegyelemért, hogy az igaz hitben állhatatosak legyenek: Offertoriumnál mondhatunk rövid fölajánlási imát: erre az áldozás fölé „Mi atyánk“ ot, és „Üdvöz légy Mária“ t az élőkért, magukért szülőikért, testvéreik, rokonnik-és jöttveükért, a papáért, püspökök-, papok-, tanítók- és tanuló társaikért valamint az egész egyházért, a királyért és hazáért. — Az átváltozás alatt mondhatják ezen rüpmát: „*Jénértessek és magasztaltassék mindig a legvalóságosabb áltári szentség!*“ vagy más rövidké imát. — Az áldozás után a hit, remény és szeretet indulatát, néhány „Mi atyánk“ ot a meghaltakért ajánljunk föl: a szent áldozásnál rövid imát a lelki áldozás gyakorlására; imát egész a mise végéig még néhány „Mi atyánk“ ot azon kegyelemért, hogy a mai napot Istennek tetszőleg töltsék és ne vétkezzenek. — Vajjon a gyermekek követéke az adott oktatást a templomban? erről az iskolában gyakrabban meg kell őket kérdeznünk.

Ily módon lesznek a gyermekek a szent mise-áldozat metébe és jelentőségébe gyakorlatilag bevezetve és megtanítva arra is, hogyan vehetnek részt e szent, misében imakönyv nélkül is, s ez által egyszerűsödött legjobban előkészíthetjük őket az imakönyv helyes használatára esendes miséhez. Az ily könyvek használatához megkivántató utmutatás abban áll, hogy a miseimákat a gyermekek által fölkerestetjük s őket arra oktatjuk, hogy a pap ténykedéseire, melyeket a miseimák filiratai mutatnak, figyeljenek s ezeket előbb ne végezzék, mint míg a jelzett eszelekmény meg nem kezdődik; továbbá, hogy az imákat ne csak olvassák, hanem értsek s érezzék is át s emellett Istenre gondoljanak, és ne mondják igen gyorsan, se fennhangon vagy vontatva az imákat.¹⁾

III. Az Isten igéjének hallgatására és követésére való oktatás.

Az ünnepi és vasárnapi isteni tiszteletnek egyik kiegészítő részét képezi az Isten igéjének hallgatása, melynek nagy jelentősége kitészik abból, hogy itt folyvást gyarapodik azon valláserkölességi oktatás, melyet az iskolában nyújtunk: itt hintetik föllyton azon jó mag, melyről maga Jézus azt mondta, hogy jó földbe esvén, százszoros gyümölcsöt — terem a jó eszelekedetekben; itt a valláserkölesség leghatóságában ápolatik és fejlesztetik, mert az „Isten igéje“ hitünket öreghiti, reményünket erősbíti, szeretetünket meletíti, figyelmenknek az égere irányozza, a bűnösöket javulásra inti, a megtérőket felemeli, a lesudytottakat vigasztalja, a gyengéket támogatja, a jókat megerősíti, szenvedélyeinket fékezi, erkölseinket Isten és az egyház parancsai szerint idomítja s szívünket a jóeszelekedetek és erények gyakorlására előkészíti s hathatósan ösztönzi.

Világos ebből, hogy Isten igéjének hallgatásán nem csak a nagyoknak szükséges és hasznos, hanem a gyermekeknek is: miből szintén az következik, hogy a tanítóknak és hitelenzőnek ugy követve, mint közvetlenül oda kell hatnia, hogy a gyermekek lehetőleg már szenge koruktól fogva megszokják kellő előkészülettel és figyelemmel hallgatni Isten igéjét. Azért a hitelenző a) emelje ki alkalmaslag a szent beszédek hallgatásának jelentőségét, hasznát és elengedhetlen szükségességét: b) értesse meg velük: mit kell a szent beszéd előtt szívüket imá, hit, remény, szeretet és a bánat indulatainak felélesztése által előkészíteni Isten igéjének hallgatására; c) oktassa, hogy miképp kell szent beszéd alatt áhitatosan figyelni, a mondottakat szükség szerint magukra alkalmazni, s minden rendeltetést, eszevegést és figyelmenlenségét kerülni: d) magyarázza meg, hogy kell a szent beszéd után a hit, remény, szeretet és bűnbánat indulatát feljuttani, a hallottakat követni, azokról többször beszélgetni s elmélkedni, azokat szívükben megőrizni, hogy teljesüljenek Jézus szavai: „Boldogok, kik Isten igéjét hallgatják és megtartják azt.“²⁾

Hol az iskolai viszonyok oly kedvezők, hogy a tanulók külön hallgathatják Isten igéjét, vagyis a nekik számt s felfogásukhoz mért exhortatiót, ott nagyobb eredményre lehet számítani, mint ha a tanulók a templomban a néppel együtt hallgatják a praedicatiót: éspedig azért, mert, ha ők egy külön hitelenző vezetés alatt külön vannak, akkor jobban figyelnek s a mondottakat jobban is megértik, mert azok felfogásukhoz alkalmazhatnak. De ha a gyermekek a néppel együtt vannak szent beszédén, rájuk nem ügyelhetvén, elszórakoznak s a templomi beszédnél nem köti le figyelmenk. Hol a körülmények gátolják vasárnap és ünnepeken dél előtt és dél után a gyermekeknek külön exhortatiót tartani, ott a lelkész haddjon oda, hogy a tanító, mi előtt a gyermekeket sorban a templomba vezetné, az iskolában a napi evangéliumot felolvassa s röviden fejtegesse. Azon gyermekek, kiket a tanító exhortál, a templomban is hallgassák, felügyelet alatt, a szent beszédet.

A gyermekek részére tartott exhortatiók alkalmazásával sőt mások is, ha ezek nem csak részükre tartatnak, a tanítóknak következő teendői vannak: a) ellenzár, hogy minden gyermek jelen van-e; b) szíveiket a szent beszéd hallgatására néhány komoly és vallásos szellem sugalta szóval előkészíti: c) exhortatio vagy praedicatio alatt őket figyelemmel kíséri s a rendet és figyelmet köztük fenntartja; d) ugyanazonnap dél s a tón s másnap a hallottak fölül kérdőszküdik s azokat igyekszik rájuk alkalmazni; a tanultakat számon kéri s őket azok huzgó követésére figyelmezteti.³⁾

A hitelenzőnek a tanítóval s a tanítóknak a hitelenzővel szorosán egyet kell érteni a nevelésben, mert különben egyik a másiknak ássa meg sirját a nélkülözés terén. A tanítóknak nem szabad soha elmaradnia az exhortatióról, ha mindjárt a templombeli külön szent beszéd akará is csak hallgatni; ő tanító, tehát azok körében

¹⁾ Morkle, „Pastoralblatt für die Diöcese Augsburg“ — 1867. 47-ik és 52-dik szám.

²⁾ Lukács evang. XI. f. 28. v.

³⁾ Fonyó, Hitelenzőtan. 1895. — 215. f. 135. §.

legyen, kiket nevel s kiknek jó példával tartozik elől járni. — Helytelenül tesznek azon tanítókat, kik a hitelművel együtt nem vesznek részt az exhortatiókban s tanulókat, tapasztalatból tudjuk, igen feltűnő az: miért nem jött el tanítója is vele? s bizonylyal nem jó hatást gyakorol. Azért tartsa kötelességének minden tanítót az exhortatiókban mindig részt venni a példaadásért, mi a nevelésben fődolog, de meg azért is, mert ő is sokat tanulhat, mi saját lelkének is hasznára válik.

P. Felician.

(Folyt. köv.)

ISMERETTERJESZTŐ.

Történelmi emléknapok.

— 1626. márczius 2-án tartotta Bethlen Gábor erdélyi fejedelem menyegzőjét Kassán Katalin bradenburgi hercegnővel. — 1608. márczius 7-én az erdélyi rendek fejedelemévé lemondott Rákóczy Zsigmond helyett Báthory Gábor választották meg. — 1848. márczius 15-én tört ki a magyar forradalom, mely nap jelen alkotmányosságunk kezdetét jelenté. E napon jelent meg a szabad sajtó első terméke, a „Talpra magyar!” — 1506. márczius 20-án Miksa és II. Ulászló királyok között Bécsnél helyen harmas szerződés kötött, mely a magyar koronát volt biztosítandó az osztrák háznak. — 1391. márczius 23-án a törökök a Száván át a Szerémségbe törték. Ez volt első megjelenésük magyar földön. — 1241. márczius 31-én a 65—70000 emberből álló magyar hadsereg legnagyobb része a Mohi térségen a tatárok által felkoncoltatott. — 901. ápril 11-én a Karintliában berezsd magyar hadak kemény esztűt vívtak az egyesült német és szláv csapatok ellen, mely a magyarok győzelmével végződött. — 1849. április 14-én mondotta ki a debreczeni országgyűlés Magyarország függetlenségét. — 1401. április 28-án Zsigmond király törvényszegése miatt a főnemesség által Budán elfogatott s előbb Visegrádon, később pedig Sikkóson tartatott fogva. — 1270. május 3-án halt meg IV. Béla király. Magyarországuk — a tatár pusztítás után — újja teremtője. — 1514. május 14-én az áprilisen hirdeten keresztel hadjárata a pesti táborban már 10.000 keresztet volt együtt, de minth a rabolni kezdtek, szaporításuk betiltatott. — 1644. május 19. Rákóczy György és III. Ferdinánd biztosai. Lónyay Zsigmond és Kemény János a hákekötés ügyében Szendrőn találkoztak. — 1849. május 21-én Buda vára visszafoglalatott. A várba reggeli 5 órakor a 47-ik zászlóalj vonult be legelőbb, élén Máriássy ezredessel. — 1704. május 24-én Heister eszászári hadvezér az Esterházy Antal és Baloessy Ferencz kurecz hadút Csákványról szétverte. — 1867. június 8-án koronázatott meg Ő felsége I. Ferencz József, jelenleg uralkodó királyunk az ország királyává. Budapesten az első király koronázás. — 1477. június 12-én Hunyadi Istvánvára az ország-támasz többsége a Fridrik elleni háborúban szavazott, s Mátyás e napon az okok előadása mellett a eszászárunk ezt meg is üzenté. — 1446. június 16-án választatott meg Hunyadi János a Rákoson tartott országgyűlésen az ország kormányzójává. — 1453. június 20-án tartotta Lajos király menyegzőjét Erzsébettel. István, busnya hám leányával. — 1311. június 25-én Csák Máté hatalmas kényúr hadával Buda várát megmarta. — 1447. június 29-én Mátyás király Bécsnél hely polgáraival tudatja, hogy a város templomait, homann táborát kivéülöztek, a nádorral együtt rommá löveté. — 1648. június 1-én Pázmány Péter II. Ferdinánd királylva koronázta. — 1342. július 24-én koronázatott meg Telegdy-Csamudán esztergomi érsek által Nagy Lajos Magyarország királyává. Uralma alatt három tenger meza a magyar birodalom határát. — 1849. július 31-én verték meg az oroszok Bem tábornokot Segesváronál. Ez utkőzet alkalmával tűnt el költőzetünk fénylő meteorja — Petőfi Sándor is. — 1849. augusztus 2-án volt a debreczeni esata, melyet Nagy Sándor 8000 emberrel Paskievits 50000 ember ellen elvesztett. — 1595. augusztus 6-án tartotta ropant fényvel Zsigmond fejedelem menyegzőjét Mária Krisztina főhercegnővel Gyulajtervárott. — 1849. augusztus 13-án Görgey Paskievits orosz fővezér előtt 30 ezer emberrel és 144 ágyúval Világosnál letette a fegyvert — 1691. augusztus 19-én a szádnakeméni ltközöben esett el Zrinyi Adám a vasasok alezredesse, s nagy nevű Miklós fia, e híres család utolsó fi-szaja. — 1709. aug. 25-én Heister Veszprémet feladásra szorította s a várkapitányt Ekestein, 7-vel magával kivégeztette. — 1526. augusztus 29-én volt a mohácsi utkőzet, hol több mint 20 ezer magyar lehe halálát, közte Lajos király s az ország főnemessége.

HIRROVAT.

— A csikazeredai megyei polg. leányiskolában beulakás lett berendezve az 1888^s. tanévlt kezdve, hol teljes el-látásról s nevelésről gondoskodva van. Évi díj csak 150 ft; zene, német- és francia nyelv oktatásban a tanulók ingyen részesülnek. Ha jó, vallásos szellemben vezetetik a nevelés és oly felügyelők rendeltetnek a növeldebe, kik kifogástalanok, akkor sokat reménylünk ez intézettel.

— A „Székelyföld” 71-ik számában nem kis megütközéssel olvastuk, hogy Gaál Miklós dírói tanító elhagyva tisztességben töltött tanítói állomását: segéd-erdősnék csakltdt fel (?) lly hirt csak a rossz akarat költöhet; a derek tanító, mint személyesen igazolta, soha sem mondott le tanítói állomásáról. Ezt jónak láttuk itt megjegyezni, mert az állírek sokszor tévatra vezetik az embereket, mint az mulkiori számunkban velünk is megtörtént, hogy Kerezfalváról — valami rossz akaratú egyén (sic!) borzasztó hír-kacsát árukt.

— Szt. István napját Borszéken fényesen ünnepelelték: ünnepi szónok tiszt. G. ö. rög J. ó. a. m. gyergyószentmiklósi ör. pleb. ur volt, ki remek szt. beszédet tartott nagy ur publikum előtt.

— Az „Igazság” igazságszerető igazi szerkesztőjét az igazat igazán nem tudó egy valaki igaztalanul úgy értesítette, hogy aug. hó 2-án Cs. Kerezfalván oly igaz nagy tüzeset esett, hogy még a paplak, templom és torony is leégett. Az „Igazság” egy igaz barátja ez igaztalan hírt igazán igaztalanok jelenti ki, — mert Cs. Kerezfalván — hála Istennek! — sem nagy sem kis ücsiny veszélyes tűz-eset igazán nem esett, ha csak a hamis hír követségánél ki nem gyuladt s meg nem bomlott a felső emelet, — mit az igazság érdekében igazán közölni óhajt az „Igazság” iga z barátja, — mert hát az az igazság. (Sz.) — (Pompás! küszönet érte. Szerk.)

† Dr. Trefort Ágoston vallás- és közok. miniszter aug. 22-én d. u. 3/2 órakor meghalt, minthn br. Hornig Károly veszprémi püspök az utolsó kenetet feladta. Temetése 24-én d. u. 5 órakor ment vége Bpsten. R. i. p.!

† Rudnyánszky Ferencz ügyvéd Szadán aug. 7-én meghalt, ő a Sz. Istv. t. ügyésze és több tekintetben nagyérdemű férfi volt. Ny. b.!

— Jézus Sz. Szive temploma Budapesten nagyban készül a Mária-József után. Bár Erdélyben is valahol a Sz. Szívnek egy templomot állítanak. Ditróra szólna az ajánlat legközelebb, mivel régi temploma oly kiadell, hogy a hívők nagy számához képest csak kápolna. Reméljük, a nemesen gondolkozó pátronus közege előjárásoga ez ösztön megindítja a mozgalmat!

— Nagy megeresek Angliában. A szervita atyák missziót tartanak, minek az az eredménye lett, hogy több ezer tért s tér naponta vissza oda, homann a rozszakarat eltéríté a hívőket. Reverend H. M. Bennet híres anglikán lelkész és író is katolikus lett. Remélhetni, hogy nemokára Anglia teljesen kibékül a katolicizmussal s akkor fog állani diadolsége magaslatán. Victoria királyné különben — tudva van, hogy titokban katolikus és udvarában több tudós katl. papot alkalmazott.

— Vác püspöki városban P. Flodung és P. Szilveszter Jezsuita atyák a váczmegyei papságnak Nm. Schuster pk. ur buzgóssága folytán lelki szvi gyakorlatokat tartottak aug. 21—25-ig. A lelki szvi. gyakorlatok minden egyb. megyére rendkívüli eredményekkel járnak.

— Chanel Péter áldozár vértanu szentté avatásának tárgyalása keresztül ment a szigori vizsgálatokon aug. 27-én. Legközelebb meg fog történni a canonizatio. Ime Jézus igaz anyja szentegyházában a szentek minden időben kifogyhatatlanok. Hyeukor az ide-oda kapkodók elnélnünk a esodolatós únyek előtt!

— Lavigier Károly algiri bilhomok-éresk pártalan tevékenységet fejt ki Francia, Anglia és Belgahonban a rabzolgaság eltörlésére szervezett lovagrend által. Magyar-Osztrák országot is felkeresi. Remek lelkesítő szokmokatvala óriási megalmat indított meg. Ő az újkor szt. Bernádja. Ha minket is szerencsételt hallgassuk s kövessük szavát!

— A világ legmagasabb templom-tornyja Ulmban van: 163 méter magasságú.

IRODALOM.

A n. é. küzönség h. ügyelmébe ajánljuk a következő műveket a lapokat.

— A Hitelemzésztan élelmei kath. üvédek-papok és tanító-jelöltek használatára. Irta és kiadja: Fonyó Pál, a kath. hitoktatás" szerkesztője. — Második kiadás. Süküsd, 1888. szerző kiadása és kiadása 204 lap, ára 80 kr. — E mű. melynek első kiadása alig egy év alatt végleg elfogyott, s mely hazai tanítóképző és papnevelő intézetünkben általánosan tankönyvvé lett elfogadva, megérdemli az e téren működők által leendő minél szelesebb körben való felkarolását. Nemesak a hitelemzés kezelőjéről, alanyáról, anyagáról és kezeléséről nyújt az kollő tájékoztát, hanem részletesen ismerteti a katekizmus feldolgozására, a bibliai történetek kezelésére, a szertartások ismertetésére, az egyház-történet tanítására és a hitélet gyakorlására vonatkozó szabályokat is, mit a régi hittelemzés-tanokban hiába keres bárki is. — Ajánljuk a lelkeskedő papság és az illetékes hitánár urak figyelmébe! Megrendelhető a szerzőnél és Baján, Koller A. könyvkereskedésében.

— Jézus ódes Szíve, vagyis Jézus sz. Szíve tisztelőtének történe, mivelta és Áldásai. Épületes olvasmány a katolikus küzönség számára. Schauenburg és Hattler után magyarra fordította Bányik Ignác, Jézus társasági áldozópap. — Kijadja a „Hír-nök" szerkesztősége. Ára 40 kr. Forró ajánljuk.

— A kath. egyház történet Elemei. Népiskoláuk V. és VI. osztálya, ugyszintén a polgári és iparos iskolák használatára. Irta és kiadja Fonyó Pál a kath. Hitoktatás szerkesztője, Terjedelme 46 lap; — ára példányonként 22 kr., s kik ezt előre beküldik, a művet keresztükös alatt bérmentve kapják. A megrendelések akár Süküdre a szerzőhöz, akár Esztergomba Buzárovics G. könyvkereskedéséhez vagy Budapestre: Száts és Társához intézendik. Nagyon ajánljuk.

— Remete királyi. Regény. 6 frt. Rendelhető Budapeston Fülöp Györgynél üllői ut 21. sz.

— Isten országá, homilák és predikatiók. Vaughan Jakab után ford. Benke István ev. ref. tanár. Erdékes mű. A szent-írányok művei mind fel vannak heme használva, de persze sokhelyt sajátos felfogás szerint. Rendelhető S. Szat. Györgynél Erdély. Ára 2 frt 20 kr.

— Az Ajtatos és ügyes ministrans fü. Magyar szövegű ministratio. Kapható Esztergomban Buzárovics G. könyvkereskedésében. ára 10 kr. Nagyon ajánljuk — amúlsinkább mert tudjuk, hogy mily nehéz e nélkül a mostoha latin nyelv ismerete közt tanulónkat ministratióra tanítani. Az a legjobb utmutató eszköz.

— Az Erdélyi K. M. E. Szabályai. Kaphatók ingyen Kolozsvárt az egyesületnél.

— Hódolat dr. Pauer János székesfehérvári jubilans pipókat urnak. Zimánli Ignácól.

— A gyergyói mezőgazd. előegylet alapszabályai. Megjelent dízes kiadásban a dítró k. nyomdában.

— Prímicia beszéd. Szigeti Gyula új áldozár első szt. misején Abrudhányán 1888. jul. 29-én tartotta Zlamál Ágoston tanár. Címös a kiállítás és még csinosabb a tartalom. Gratulálunk ifjú barátunknak e téren is!

— Érteaitő a gy.-dítrói r. kath. polg. fü-iskoláról 1887/8. tanévben. Tartalma igen dus.

— Számoló közekek ká használatá a népisk. számtantánusául gyakorlati támmennel: *Számtani Vezérkönyv*, I—II. oszt. tanulmány. Irta Józsa S. el. és polg. isk. tanító. Ára 1 frt 40 kr. Kapható szerzőnél is Gy.-Dítróban. Csik-m. Nagyon ajánljuk.

Mutatvány Fülöp Alajos „Aksziómái.”-ból

Justitia est regnorum fundamentum. (I. Ferencz eszázár jelmondata.)

Égi igazság volt s leszen a birodalmak alapja.

Fiat justitia, aut percat mundus.

Légyen igazság, vagy veszen a satnya világ!

Ablata justitia, quid sunt regna, nisi magna litrocinia? (S. Aug.)
A hol igazság nulesen, latrok barlangja az ország.

Justitia et pax osculata sunt invicem. (Biblia.)

Az igazság s béke összetalálkoztak,

Megcsókolták egymást s nekünk bévőt hoztak.

Justitia non respicit personam hominum.
Oh, az igazság vak! — s bekötött szemmel leve festve,

Híven példázván, hogy a bíró nézzen az ügyre
És ne személyre sola!

Justi voxantur, nisi pravi corripiantur.
Ott igazat sértnek, hol a bűn nem kap fénytéket.
(Bálint Gyula.)

Justus ubique tutus.

Légy te barátom! igaz, s megjűn később is a vigasz.

... Magno se judice quisque tuetur. (Lucretius.)

A legfőbb bíró ítélete dönt csak az ügyben.

(Folyt. köv.)

MULATTATÓ.

Apró igazságok.

Játszi szerencsésőt nem ketheti senki le mindég
Néha nem is sejtéd, megalatlan a róka lelök

Tisztelet a pénzad, pénz nélkül kit se szeretnek.

A dzasztórd meg s vele akkor játszani könnyebb

Szakrának veszi-ök, mikor állót olta kú másnak

Hálátlanok adót jóságod arokra kibolnád.

Aki hiszen könnyen, gyakran esaltók le merőben.

Aki türelmetlen, ne maradjon az embri körhöz:

Élote jobb bárczen az erők reugtegetőben.

Hogya nem adhatz más legabáló újyas legyen orozád

Vágyolod, hogy minden szűi nyelve szerette díszesjen?

Érts a hitelgéshez a világ kedvelője te lésszsz.

Vájh! ki az, akir nem rotnak meg aranyval, ezüsttel?

Legelőbb ha te adsz, ugy díadalmat aratsz.

A zivatart éppen félmed kell eszesed iróben.

Aki szorongva kifut vőnségig az olvarkák közt.

Az boldogtalan ott vagy volt, vagy lemi ohajtott.

A régi szokást gyakran kieserölök az új hivatalban.

A díszak vagyomát boldogtalanok gyaratják.

Hogya kifogy pénzad, nem akarnak látni se tőged.

Helyt a hivatalnak móltán küszöbön kívül adnak

Közlött talányaink megfejtése.

2-ik számlon képtalány: *Mi az szép hazánk határán?* 3-ik számlon képtalány: *Isten hatalma meggy. Szántalány: Teremtő. Szántalány: Borzék.* 5-ik számlon számtalány: *MIMI.* Csorogóvízűny: *Csörögővízűny.* 6-ik számlon szövegűny: *Lelek.* 7-ik számlon szövegűny: *Igazság.*

Az 1-5-ik szám talányai nem fejtettek meg eddig, s hogy a 1. olvarkák érdeklődését jobban felébresszük: a kiírtott pályadijat újból telajánljuk, s még hozzá egy szép imányvet!

Szörk.

Az „Igazság”-ra írtettek a következők:

Boga János 88-é. és 87-é. 2 frt 40 kr. — Minoritaház N.-Bányán 1888-ra 2 frt 50 kr. — Schulzky Zoltán 88-ra 2 frt 20 kr. — Blüó Inre 88-ra 2 frt 20 kr. — Miklós István 1887. és 88-ra 8 sz. mise. — Tompa Mihály 87-é. 5 sz. mise. — Krämer János 87-é. 5 sz. mise. — P. Keresz Arzón 87-é. 5 sz. mise. — Veszely Károly 86-é. 15 sz. mise. — P. Riváfyi Máté ph. Arad. 86 é. 87-é. 15 sz. mise. — Dönes János ph. Szalcs. 86-ra 5 sz. mise. — Kovács Simon 87-é. 5 sz. mise. — Járzsenlszky József 86 é. 87-é. 10 sz. mise. — Ferenczy Lajos 87-é. 5 sz. mise. — Wartha N. F. 86 é. 87-é. 15 sz. mise. — Gál Elek 87-é. 5 sz. mise. — Furgó K. ph. Jerszeg 86-ra 5 sz. mise. — Georgovits S. 87-é. 5 sz. mise. — Demécsk Pál ph. Puchó 88 é. 87-é. 15 sz. mise. — Oláh Antal 87-ra 5 sz. mise. — Mezey Ignác 88-ra 2 frt 20 kr. — Bálint György 1888-ra 1 frt 10 kr. 87-é. 2 frt 20 kr. — Hozás Elek 87-é. 2 frt 20 kr. — Veress Antal 87-é. 2 frt 20 kr. — Thary János 87-é. 1 frt 10 kr. — Gáspár János 88-ra 2 frt 20 kr. — Kádár József 88-ra 1 frt 10 kr. — Kassay Lajos 86-ra 1 frt 20. 88-ra 2 frt 20 kr.

(Folyt. köv.)

Ismeretl felszólítások után sem fejttek, hanem a lapot 2 évi jara tára illetőül re tőn re z ták: Nagy Dániel, Boros Lajos, Gindler Géza, Burghart Márton, Aras Pál, Guzviz Ilyés.

(Folyt. köv.)

Szerkesztői telephon.

— Tördősi I. urnak. G. Éveges. Mi küldték rendszer s szivesen pótoljuk a hiányt. — D. r. Vas s s. — fr rendszer meggy — az uton mi történi nem tudjuk. Műveid a P. V. levél kibőrlésben küldöm. Üdvözlet. — Készítők P. urnak csak a nov számmal szolgálhatunk — 1 rg. nő v. Esztergom. Sijánálatt jelöljük, hogy a földi fizetett nem szolgálhatunk — F. T. o. th Gy. a felr. szám küldve. — T. B. J. Kozmas. Több nimes. — Minoritaház N. B. M. elküldtük s küldjük újból. — F. A. urnak N.-Ernye, a mutatványt szivesen közöljük, a többiről aztán másképp. — F. P. P. á. I. K. J. Cs. Somlyó. A kiadó tövöl, 1888. jul. 1-ig minden tisztán. — Nsg. S. Z. o. r. a urúnak. A kiadó k. révölése csak — az év felében fizette általán — Z. á. l. a. y. i. J. k. a. Kegyvelődel is megtörtént, mit meg egy párral, de ezer hószámt. Minden tisztában az ügy s küldésben is egy igorított. — Nsg. M. n. k. a. y. J. urnak. Ezer köszönet a jó- los küldeményért. 1888-ra minden tisztában van.